

Siasatan Kes Jenayah Syariah di bawah Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1997

AHMAD 'AZAM MOHD. SHARIFF
MAZUPI ABDUL RAHMAN

ABSTRACT

Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 adalah merupakan sebuah Akta Syariah yang telah diluluskan dalam tahun 1997 serta dikuatkuasakan di Wilayah Persekutuan. Kini, setelah hampir lapan tahun Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 diimplementasikan, penulisan ini berhasrat untuk mengupas proses-proses siasatan kes jenayah syariah dari sudut syarak. Dalam masa yang sama, penulisan ini juga berhasrat untuk mengkaji keberkesanan penguatkuasaan peruntukan undang-undang yang berkaitan dalam Akta Syariah di atas secara umum serta mengutarakan beberapa saranan serta cadangan yang praktikal ke arah memperbaiki penguatkuasaannya. Ini kerana sebarang cadangan dan saranan yang positif adalah amat penting agar pengimplementasian undang-undang berkaitan siasatan kes-kes jenayah syariah dapat diperkemaskan lagi demi menegakkan keadilan semua pihak serta memelihara kesucian agama Islam sebagai agama resmi negara.

ABSTRACT

The Syariah Criminal Procedure (Federal Territories) Act 1997 is a Syariah Act which has been passed by the Parliament in 1997 and being enforced in the Federal Territory. Now, some eight years after its first implementation, this article attempts at analyzing the procedures of investigation in syariah criminal cases from the perspective of the syariah. This article, simultaneously, intends to look into the effectiveness of the general enforcement of the relevant legal provisions in the said Syariah Act while presenting some practical suggestions on improving their enforcement. Such practical suggestions are important in ensuring smoother implementation of the law relating to syariah criminal investigation in the Federal Territory towards upholding justice for all and preserving the holiness of Islam as the official religion of the country.

PENGENALAN

Memang tidak syak lagi keseluruhan sistem kehakiman Islam itu telah dibina atas prinsip keadilan dalam memastikan tiada satupun pihak yang dizalimi. Hassan Abdullah dalam buku "Al-Tanzim al-Qadha'ie fi al-Mamlakat al-

Arabiyyah al-Sa`udiyah”¹ ada menyimpulkan bahawa antara hikmah dan matlamat sistem kehakiman Islam adalah untuk menegakkan keadilan dan meruntuhkan kezaliman. Kata beliau:

Mencegah kezaliman dan membela serta menolong orang yang kena zalim dan menghentikan permusuhan serta menyeru ke arah kebaikan dan mencegah dari kemungkaran.

Sehubungan dengan itu, Undang-Undang Islam umumnya serta Undang-Undang Jenayah Islam khususnya amat menghalusi serta sangat mementingkan konsep keadilan dalam menentukan samada seorang tertuduh itu bersalah atau tidak atas jenayah yang dipertuduhkan ke atasnya itu. Terdapat banyak ayat-ayat Al-Quran yang memerintahkan manusia supaya berlaku adil sesama mereka. Firman Allah s.w.T dalam Al Nisa’ ayat 58² yang bererti:

Sesungguhnya Allah menyeru kamu supaya menunaikan amanah-amanah kepada yang berhak ke atasnya, dan apabila kamu menjatuhkan hukuman di kalangan manusia maka hukumlah dengan adil.

Dalam ayat 42 surah Al-Maidah³ pula Allah s.w.t telah berfirman yang bermaksud:

Dan sekiranya engkau menjatuhkan hukuman maka hukumlah kamu di kalangan mereka dengan adil, sesungguhnya Allah amat menyintai orang-orang yang berlaku adil.

Justeru, dalam memastikan kesemua pihak yang terbabit dalam sesuatu kes jenayah syariah itu termasuk suspek dan tertuduh mendapat keadilan yang sewajarnya serta tidak dizalimi oleh mana-mana pihak, sistem kehakiman Islam, melalui pengaplikasian undang-undang jenayah syariah itu sendiri, sentiasa menitik beratkan aspek-aspek siasatan serta pendakwaan dalam usaha membawa tertuduh ke muka pengadilan. Untuk itu, prinsip syarak amat menekankan agar setiap siasatan kes jenayah syariah dijalankan dengan penuh berhati-hati, bertanggungjawab serta berhemah. Ini kerana sesuatu siasatan yang rapi dan beretika akan melicinkan lagi proses pengumpulan bukti dan keterangan dalam sesuatu kes jenayah syariah, sekaligus membantu menegakkan keadilan umumnya. Kelicinan serta kelancaran sesuatu proses siasatan kes jenayah syariah sebenarnya adalah amat penting kerana segala bukti dan keterangan yang dikumpul di sepanjang proses siasatan akan digunakan pula oleh pihak pendakwa syarie dalam sesuatu pendakwaan ke atas suspek sekiranya suspek dituduh di mahkamah syariah kelak.

¹ Hassan Abdullah, *Al Tanzim al Qada'ie Fi al Mamlakah al Arabiyyah al Sa'udiyah*, t.pt., t.tp., hlm. 16.

² Al Quran, Al Nisa’ 4 : 58.

³ Al Quran, Al Maidah 5 : 42.

Dalam ertikata lain, kejayaan sesuatu pendakwaan kes jenayah syariah itu amat berkait rapat dengan ketelitian seseorang pegawai penguatkuasa agama dalam menjalankan siasatannya. Ini kerana sebarang kecuaiian atau kesilapan yang dilakukan oleh seorang pegawai penguatkuasa agama semasa melakukan siasatan boleh mengakibatkan kes pendakwaan menjadi lemah, sekaligus mengakibatkan keadilan gagal dicapai. Dalam masa yang sama, adalah amat penting bagi seorang pegawai penguatkuasa agama untuk melaksanakan tugas-tugas siasatannya dengan cekap, efisien serta beramanah memandangkan beban bukti di tahap yakin⁴ yang perlu dibuktikan oleh seorang pegawai pendakwa syarie terhadap seseorang tertuduh di penghujung perbicaraan. Dalam hal tersebut, Nabi s.a.w⁵ telah bersabda yang bererti 'terangkatlah hukuman hudud itu dengan sebab adanya keraguan-keraguan.'

Hadis ini diperkukuhkan lagi oleh sebuah kaedah fiqh dalam Undang-Undang Keterangan Islam yang bermaksud 'yakin itu tidak dapat dihilangkan dengan syak'.⁶

PROSES SIASATAN DI BAWAH AKTA PROSEDUR JENAYAH SYARIAH (WILAYAH-WILAYAH PERSEKUTUAN) 1997: SATU ANALISA DI SUDUT SYARAK

Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 telah memperuntukkan undang-undang mengenai kuasa-kuasa siasatan yang perlu dilaksanakan oleh seorang pegawai penguatkuasa agama. Kuasa-kuasa siasatan yang telah diberikan oleh Akta tersebut kepada para pegawai penguatkuasa agama dalam kes-kes jenayah syariah boleh dikategorikan kepada dua kategori: kuasa siasatan dalam kes tidak lazim tangkap dan kuasa siasat dalam kes lazim tangkap. Adalah amat penting untuk membezakan kes tidak lazim tangkap daripada kes lazim tangkap kerana terdapat sedikit perbezaan dalam prosedur penyiasatan kedua-dua jenis kes. Seksyen 2(1) Akta menjelaskan kes tidak lazim tangkap adalah kes-kes jenayah syariah yang membawa hukuman penjara kurang dari 1 tahun atau denda sahaja yang mana pegawai penguatkuasa agama ataupun pegawai polis tidak boleh menangkap suspek kecuai dengan adanya waran tangkap. Dalam masa yang sama, seksyen 2(1) Akta turut menjelaskan mengenai kes lazim tangkap yang membawa maksud kes-kes jenayah syariah yang membawa hukuman penjara 1 tahun atau lebih yang mana pegawai penguatkuasa agama ataupun pegawai polis boleh menangkap suspek tanpa perlu mendapatkan waran tangkap.

⁴ Mahmud Saedon, *An introduction to Islamic Law of evidence*, Hizbi, Shah Alam, 1996, hlm. 15.

⁵ Paizah Hj. Ismail, *Undang-Undang Jenayah Islam*, Dewan Pustaka Islam, Selangor, 1991, hlm. 46.

⁶ Perkara 4, Majjallatul Ahkam al Adliyyah, dalam Mahmud Saedon, *An introduction to Islamic Law of evidence*, hlm. 195.

Sesuatu siasatan akan bermula apabila pengadu membuat aduan kepada pegawai penguatkuasa agama.⁷ Seksyen 54(1) Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 menggariskan bahawa maklumat awal mengenai sesuatu kesalahan jenayah syariah itu harus diturunkan dalam bentuk tulisan samada oleh pengadu sendiri atau oleh pegawai penguatkuasa agama yang kepadanya aduan tersebut dibuat dan dibacakan semula kepada pengadu tersebut,⁸ serta seterusnya ditandatangani oleh beliau.⁹ Kemudian, pegawai penguatkuasa agama akan menjeniskan kesalahan yang diadukan itu samada sebagai kes lazim tangkap atau kes tidak lazim tangkap. Harus difahami di sini bahawa dalam memutuskan samada sesuatu kes yang diadukan itu kes lazim tangkap ataupun sebaliknya, pegawai penguatkuasa agama juga boleh, setelah menerima dan merekodkan aduan pengadu secara bertulis seperti di atas, pergi terlebih dahulu ke tempat kejadian untuk melakukan siasatan awal. Apa yang penting di sini, seorang pegawai penguatkuasa agama hanya akan memutuskan samada untuk menjeniskan kes yang diadukan itu sebagai kes lazim tangkap ataupun kes tidak lazim tangkap sekiranya terdapat maklumat yang kukuh mengenai berlakunya sesuatu kesalahan jenayah syariah itu.

Sekiranya kes yang diadukan itu dikategorikan sebagai kes lazim tangkap, seksyen 57(1) Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 seterusnya memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama, selepas menghantar satu laporan kepada ketua pendakwa syarie negeri dalam kes-kes yang diarahkan berbuat demikian, untuk terus pergi ke tempat kejadian untuk memulakan siasatannya.¹⁰ Ini bererti pegawai penguatkuasa agama, dalam kes lazim tangkap, tidak perlu memohon sebarang kebenaran dari ketua pendakwa syarie negeri untuk menjalankan kuasa-kuasa khas siasatan seperti merekodkan pernyataan-pernyataan lisan para saksi¹¹ dan suspek.¹² Malah, pegawai penguatkuasa agama, dalam kes sedemikian, tidak perlu memohon apa-apa waran geledah¹³ atau waran tangkap¹⁴ daripada Hakim Mahkamah Rendah Syariah kerana mereka boleh melakukan pengeledahan atau tangkapan tanpa waran pada bila-bila masa di sepanjang tempoh siasatan kes tersebut. Seperkara lagi yang harus difahami mengenai siasatan kes lazim tangkap ini ialah, siasatan sesuatu kes tidak semestinya dimulakan hanya setelah terdapat aduan rasmi

⁷ Hj. Daud bin Muhammad, Konsep penyiasatan di dalam Islam, *Kertas Kerja Seminar Pendakwaan di Mahkamah Syariah*, IKIM, Kuala Lumpur, 23-24 Julai 2001, hlm. 1.

⁸ Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, seksyen 54(1).

⁹ *Ibid.*, seksyen 54(2).

¹⁰ *Ibid.*, seksyen 57(1).

¹¹ *Ibid.*, seksyen 59(1).

¹² *Ibid.*, seksyen 61(1) & (2).

¹³ *Ibid.*, seksyen 63(1), (2), (3) & (4).

¹⁴ *Ibid.*, seksyen 18(a), (b) & (c).

mengeniannya.¹⁵ Malah, sekiranya seseorang pegawai penguatkuasa agama itu, samada melalui maklumat yang diperolehinya sendiri ataupun dari mana-mana sumber atau pemberi maklumat lain, menerima maklumat yang dipercayai (*credible information*) sehingga menimbulkan syak wasangka yang munasabah (*reasonable suspicion*) tentang berlakunya sesuatu kes lazim tangkap, maka dia boleh membuat tangkapan dalam sesuatu siasatan.¹⁶

Dalam pada itu, sekiranya kes yang diadakan itu sebaliknya dijeniskan oleh pegawai penguatkuasa agama sebagai kes tidak lazim tangkap, prosedur memulakan siasatan akan menjadi berbeza.¹⁷ Ini kerana, sekiranya seorang pegawai penguatkuasa agama mendapati wujudnya maklumat yang kukuh mengenai berlakunya kes tidak lazim tangkap, maka pegawai penguatkuasa agama tersebut perlu mendapatkan suatu perintah untuk memulakan siasatan atau *order to investigate* (OTI) dari ketua pendakwa syarie negeri.¹⁸ Tujuan sesuatu perintah siasatan dipohon dari ketua pendakwa syarie negeri ialah untuk membolehkan pegawai penyiasat di kalangan pegawai penguatkuasa agama menjalankan kuasa-kuasa khas siasatan seperti merekodkan pernyataan-pernyataan lisan para saksi¹⁹ dan suspek²⁰ untuk dijadikan keterangan. Di samping perlu memohon perintah untuk memulakan siasatan seperti di atas, pegawai penguatkuasa agama juga, dalam kes tidak lazim tangkap, perlu memohon waran geledah²¹ dan waran tangkap²² sekiranya timbul keperluan untuk melakukan penggeledahan serta tangkapan di sepanjang tempoh siasatan kes. Sungguhpun begitu, cara permohonan serta penggunaan waran geledah dan waran tangkap dalam kes tidak lazim tangkap sebenarnya boleh berbeza-

¹⁵ Zulfakar Hj. Ramlee, *Penyiasatan menurut Acara Jenayah Syariah di Malaysia*, Kertas *Kerja Seminar Pendakwaan di Mahkamah Syariah*, IKIM, Kuala Lumpur, 23-24 Julai 2001, hlm. 2-3.

¹⁶ *Ibid.* Lihat Mazupi Abdul Rahman, *Taklimat asas penyiasatan kes-kes jenayah merangkumi kuasa penyiasatan di bawah Kanun Tatacara Jenayah dan Enakmen Prosedur Jenayah Syariah Negeri Sembilan*, *Kertas Kerja Kursus Penyiasatan dan Pendakwaan Syariah*, Pusat Dakwah Paroi, Seremban, 27 Mac 2004, hlm. 2. Lihat juga *Emp. v. Khwaja Nasir Ahmad* [1945] AIR PC 18.

¹⁷ Di bawah seksyen 55(1) Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, sekiranya pegawai penguatkuasa agama yang menerima maklumat/aduan mengenai kes tidak lazim tangkap itu mengambil keputusan untuk tidak meneruskan sebarang siasatan atas alasan bahawa kes yang diadakan itu lebih sesuai untuk diselesaikan melalui prosedur mal syariah, maka pegawai penguatkuasa agama tersebut boleh merujukkan pengadu tersebut kepada Hakim Mahkamah Rendah Syariah untuk tindakan selanjutnya.

¹⁸ Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, seksyen 55(2).

¹⁹ *Ibid.*, seksyen 59(1).

²⁰ *Ibid.*, seksyen 61(1) & (2).

²¹ *Ibid.*, seksyen 47(1) menjelaskan bahawa waran geledah yang dikeluarkan hendaklah mengikut Borang 4 Jadual.

²² *Ibid.*, seksyen 32(1) menjelaskan bahawa waran tangkap yang dikeluarkan terhadap tertuduh hendaklah mengikut Borang 3 Jadual.

beza mengikut situasi-situasi dan keadaan-keadaan tertentu sesuatu kes seperti berikut:

- (a) Situasi A – apabila pegawai penguatkuasa agama mendapat aduan mengenai berlakunya kes tidak lazim tangkap, beliau pergi ke tempat kejadian. Hasil siasatan awal di tempat kejadian mendapati wujudnya maklumat yang kukuh bahawa kes tidak lazim tangkap akan, sedang atau telah berlaku, dan dalam masa yang sama barang kes serta suspek turut dikenalpasti. Dalam hal ini, pegawai penguatkuasa agama akan melaksanakan tugas-tugas siasatan seperti berikut:
- (i) memohon *order to investigate* dari ketua pendakwa syarie menurut seksyen 55(2) Akta Prosedur Jenayah Syariah (untuk membolehkan pegawai penguatkuasa agama merekodkan keterangan suspek/saksi di sepanjang siasatan kes);
 - (ii) mengeluarkan notis bertulis memerintahkan supaya barang kes/dokumen yang ada dalam jagaan/milikan suspek dikemukakan menurut seksyen 42 Akta Prosedur Jenayah Syariah (untuk mendapatkan sebarang barang kes / dokumen yang boleh membantu siasatan);
 - (iii) meminta suspek hadir secara sukarela ke pejabat penguatkuasa agar keterangan lisannya dapat direkodkan; serta
 - (iv) sekiranya hasil siasatan keseluruhannya mendapati terdapat keterangan yang kukuh untuk mendakwa suspek di mahkamah, memohon serta menyampaikan saman kehadiran di bawah seksyen-seksyen 28, 29, 30 dan 31 Akta Prosedur Jenayah Syariah untuk memastikan suspek hadir di mahkamah syariah untuk menjawab pertuduhan; dan
 - (v) akhir sekali, sekiranya suspek tidak hadir pada hari perbicaraan di mahkamah syariah untuk menjawab pertuduhan, maka barulah waran tangkap di bawah seksyen 32-37 Akta Prosedur Jenayah Syariah boleh dipohon untuk memaksa kehadiran suspek di mahkamah syariah.

Perhatikan bahawa dalam situasi A ini, hanya saman kehadiran sahaja yang pada awalnya dipohon oleh pegawai penguatkuasa agama. Waran tangkap hanya dipohon sekiranya suspek tidak hadir di mahkamah pada hari pertuduhan. Waran geledah tidak dipohon dalam kes-kes yang tidak perlu penggeledahan dibuat.

- (b) Situasi B - pegawai penguatkuasa agama, setelah mendapat aduan mengenai berlakunya kes tidak lazim tangkap, kemudiannya pergi ke tempat kejadian. Apabila hasil siasatan di tempat kejadian mendapati wujudnya maklumat yang kukuh bahawa kes tidak lazim tangkap akan, sedang atau telah berlaku, dan dalam masa yang sama barang kes serta suspek turut dikenalpasti,

pegawai penguatkuasa agama juga boleh melaksanakan tugas-tugas siasatan seperti berikut:

- (i) memohon *order to investigate* dari ketua pendakwa syarie menurut seksyen 55(2) Akta Prosedur Jenayah Syariah (untuk membolehkan pegawai penguatkuasa agama merekodkan keterangan suspek/saksi);
- (ii) memohon waran geledah serta melaksanakannya di bawah seksyen-seksyen 44-53 Akta Prosedur Jenayah Syariah (untuk mendapatkan barang kes/dokumen yang boleh membantu siasatan) dalam kes-kes yang memerlukan serbuan dan penggeledahan dibuat;
- (iii) meminta suspek hadir secara sukarela ke pejabat penguatkuasa agar keterangan lisannya dapat direkodkan setelah butir-butir peribadi dan alamatnya diambil;
- (iv) sekiranya hasil siasatan keseluruhannya mendapati keterangan yang kukuh untuk mendakwa suspek di mahkamah, memohon serta menyampaikan saman kehadiran di bawah seksyen-seksyen 28, 29, 30 dan 31 Akta Prosedur Jenayah Syariah untuk memastikan suspek hadir di mahkamah syariah untuk menjawab pertuduhan;
- (v) akhirnya, sekiranya suspek tidak hadir di mahkamah syariah untuk menjawab pertuduhan, maka barulah waran tangkap di bawah seksyen 32-37 Akta Prosedur Jenayah Syariah boleh dipohon untuk memaksa kehadiran suspek di mahkamah syariah.

Perhatikan pula dalam situasi B ini yang mana pegawai penguatkuasa agama ada memohon saman kehadiran dan waran geledah. Waran tangkap hanya dipohon sekiranya suspek tidak hadir di mahkamah pada hari pertuduhan setelah saman kehadiran diserahkan kepadanya.

(c) Situasi C – pegawai penguatkuasa agama mendapat aduan mengenai berlakunya kes tidak lazim tangkap. Hasil siasatan dan maklumat awal kemudiannya telah mengenalpasti suspek serta wujudnya maklumat bahawa kes tidak lazim tangkap akan atau sedang. Dalam situasi ini pegawai penguatkuasa agama juga boleh melaksanakan tugas-tugas siasatan seperti berikut:

- (i) memohon waran geledah serta melaksanakannya di bawah seksyen-seksyen 44-53 Akta Prosedur Jenayah Syariah (untuk mendapatkan barang kes / dokumen yang boleh membantu siasatan);
- (ii) sekiranya hasil siasatan keseluruhan kes mendapati keterangan yang kukuh untuk mendakwa suspek di mahkamah dan suspek pula disyaki tidak akan mematuhi saman kehadiran atau akan melarikan diri sebagaimana yang dinyatakan oleh seksyen 38 Akta Prosedur Jenayah Syariah., memohon waran tangkap di bawah seksyen 32-37 Akta Prosedur Jenayah Syariah bagi memaksa kehadiran suspek di mahkamah syariah;

- (iii) memohon *order to investigate* dari ketua pendakwa syarie menurut seksyen 55(2) Akta Prosedur Jenayah Syariah (untuk membolehkannya beliau merekodkan keterangan suspek/saksi);

Dalam situasi C ini waran geledah dan waran tangkap telah dipohon oleh pegawai penguatkuasa agama manakala saman kehadiran tidak diperlukan atas alasan suspek tidak akan hadir ke mahkamah.

Daripada situasi-situasi A, B dan C di atas, dapatlah difahami bahawa dalam kes-kes tidak lazim tangkap di atas, waran geledah dipohon untuk menjadikan tindakan pegawai penguatkuasa agama sah di sisi undang-undang.²³ Ini kerana adalah amat penting bagi pegawai penguatkuasa agama menggeledah mana-mana premis persendirian untuk mengumpul barang-barang kes atau dokumen yang mungkin membantu siasatan serta boleh dijadikan keterangan sekiranya suspek didakwa di mahkamah syariah kelak.²⁴ Dalam masa yang sama, waran tangkap juga turut memainkan peranan yang amat penting dalam memastikan suspek memberikan kerjasama di sepanjang siasatan kes. Walaupun pada kebiasaannya, waran tangkap²⁵ hanya akan dipohon oleh pegawai penguatkuasa agama setelah suspek enggan mematuhi saman kehadiran yang telah dikeluarkan oleh hakim sebelum itu, hakim sebenarnya turut mempunyai kuasa untuk terus mengeluarkan waran tangkap (sekiranya dipohon oleh pegawai penguatkuasa agama) tanpa perlu mengeluarkan saman kehadiran terlebih dahulu dalam usaha memastikan kehadiran tertuduh dalam perbicaraan. Seksyen 38 Akta Prosedur Jenayah Syariah menjelaskan:²⁶

- (a) jika, sama ada sebelum atau selepas saman dikeluarkan, mahkamah mempunyai sebab mempercayai bahawa suspek telah melarikan diri atau tidak akan mematuhi saman yang akan atau telah disampaikan; atau
 (b) jika, dalam kes saman yang telah dipohon terlebih dahulu serta disampaikan dengan sewajarnya, suspek tidak hadir serta tiada alasan yang munasabah diberi atas ketidakhadirannya itu.

Dari segi amalan pada hari ini, telah menjadi kebiasaan bagi pegawai penguatkuasa agama untuk memohon dari hakim waran tangkap dan geledah setiap kali menerima sebarang aduan atau maklumat tentang sesuatu kesalahan

²³ Notis pengemukaan dokumen atau barang kes juga boleh dikemukakan oleh pegawai penguatkuasa agama kepada suspek : *ibid.*, seksyen 42(1). Sungguhpun begitu, pada kebiasaannya pegawai penguatkuasa agama memohon waran geledah dari hakim menurut seksyen 44(1), (2) & (3) Akta yang sama.

²⁴ *Ibid.*, seksyen 47(1) memperuntukkan bahawa waran geledah yang dikeluarkan hendaklah mengikut Borang 4 Jadual.

²⁵ *Ibid.*, seksyen 32(1) menjelaskan bahawa waran tangkap yang dikeluarkan terhadap tertuduh hendaklah mengikut Borang 3 Jadual.

²⁶ *Ibid.*, seksyen 38(a) & (b).

jenayah syariah tidak kira samada aduan tersebut mengenai kes lazim tangkap ataupun sebaliknya.. Ini kerana dalam kes-kes yang melibatkan kesalahan jenayah yang melanggar tatasusila dan moral seperti seksyen-seksyen 20-29 Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997,²⁷ adalah agak sukar sebenarnya untuk memastikan pada peringkat awal samada sesuatu kes jenayah syariah yang dilaporkan itu benar-benar terjumlah dalam kes lazim tangkap atau tidak. Sebagai contoh, sesuatu kesalahan yang telah dilaporkan pada awalnya sebagai kes lazim tangkap seperti perisetubuhan haram, liwat, musahaqah ataupun khalwat yang dilakukan di tempat-tempat awam, berkemungkinan berubah menjadi kes tidak lazim tangkap seperti kesalahan melakukan perbuatan tidak sopan di tempat awam memandangkan perilaku jenayah itu masih belum ataupun sudah selesai dilakukan ketika serbuan dilakukan.

Di sepanjang tempoh siasatan sesuatu kes lazim tangkap mahupun kes tidak lazim tangkap, pegawai penguatkuasa agama akan berusaha untuk mengumpulkan berbagai jenis bukti untuk dijadikan keterangan²⁸ dengan menggunakan pelbagai kaedah serta prosedur yang telah dibenarkan oleh undang-undang. Pengegedahan adalah merupakan salah satu cara untuk mengumpul serta mendapatkan keterangan samada dalam bentuk barang kes mahupun dokumen. Terdapat dua jenis pengegedahan yang biasanya dilakukan: pengegedahan ke atas premis/tempat kejadian serta pengegedahan/pemeriksaan ke atas tubuh badan. Dalam kes-kes lazim tangkap, seksyen 63 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa untuk melakukan pengegedahan ke atas premis/tempat kejadian untuk mendapatkan barang kes ataupun bukti dalam bentuk dokumen tanpa perlu mendapatkan sebarang waran geledah.²⁹ Sebaliknya, dalam kes-kes tidak lazim tangkap, seksyen 44(1) Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memperuntukkan bahawa waran geledah perlu diperolehi terlebih dahulu sebelum pegawai penguatkuasa agama menjalankan sesuatu pengegedahan ke atas premis/tempat kejadian.³⁰ Sebaik sahaja waran geledah diperolehi, seksyen 46 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 seterusnya memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk memasuki sesuatu premis atau tempat itu dengan apa-apa cara, mengegedah, menyita apa-apa barang

²⁷ Lihat Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, seksyen 20 & 29.

²⁸ Sabda Nabi dalam hadis nabawi yang bererti: "Keterangan adalah di atas Yang Mendakwa manakala Sumpah pula adalah di atas Yang Menafikan" sebagaimana dalam Mahmud Saedon Awang Othman, *An introduction to Islamic Law of evidence*, hlm. 200.

²⁹ Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, seksyen 63(1), (2), (3) & (4).

³⁰ *Ibid.*, seksyen 44(1)(a), (b), (c) & (d).

kes atau dokumen yang boleh dijadikan keterangan serta membawanya kembali ke hadapan hakim agar tindakan selanjutnya dapat diambil.³¹ Penghuni premis tempat yang digeledah itu atau wakilnya perlu hadir ketika pengeledahan dibuat.³² Seterusnya, seksyen 49 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 menjelaskan bahawa mana-mana orang yang tinggal di premis tersebut hendaklah membenarkan premisnya dimasuki untuk tujuan pengeledahan, tetapi sekiranya kebenaran tidak diberikan, pegawai penguatkuasa agama berhak untuk memecah masuk melalui apa-apa ruang atau cara untuk melaksanakan pengeledahan tersebut.³³ Seksyen 52 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 seterusnya memperuntukkan agar pegawai penguatkuasa agama perlu menyediakan suatu senarai barang-barang yang disita olehnya semasa pengeledahan tersebut serta ditandatangani olehnya,³⁴ kemudiannya menyerahkan satu salinan senarai tersebut kepada penghuni premis atas permintaannya.³⁵ Seperkara lagi, dalam usaha untuk mendapatkan barang kes atau dokumen yang boleh membantu siasatan, pengeledahan/pemeriksaan juga boleh dilakukan ke atas tubuh badan seseorang suspek atau saksi. Ini telah diperuntukkan oleh seksyen-seksyen 12, 14 (2), 15 dan 16 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997.³⁶ Selain daripada tujuan pengumpulan barang kes dan dokumen untuk dijadikan keterangan, pengeledahan ke atas sesuatu premis itu juga boleh dilakukan untuk tujuan menangkap suspek³⁷ ataupun untuk mencari orang yang telah dikurung secara salah.³⁸

Di samping pengeledahan, pegawai penguatkuasa agama juga diberi kuasa oleh undang-undang untuk menemubual para saksi yang boleh membantu siasatan. Seksyen 58(1) Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memperuntukkan kuasa pegawai penguatkuasa agama untuk mengkehendaki kehadiran mana-mana saksi yang mengetahui apa-apa fakta mengenai kes yang sedang disiasat³⁹ manakala seksyen 59 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk memeriksa seseorang saksi itu secara lisan serta mengubahnya ke dalam bentuk tulisan.⁴⁰ Selain dari itu, semasa menjalankan siasatan, pegawai penguatkuasa agama juga berkemungkinan terpaksa melakukan tangkapan ke atas mana-mana suspek. Dalam kes lazim

³¹ Ibid., seksyen 46.

³² Ibid., seksyen 53.

³³ Ibid., seksyen 49(1) & (2) serta seksyen 11(2).

³⁴ Ibid., seksyen 52.

³⁵ Ibid., seksyen 53.

³⁶ Lihat *ibid.* seksyen 12, 14(2), 15 & 16.

³⁷ Ibid., seksyen 11.

³⁸ Ibid., seksyen 13 & 48.

³⁹ Ibid., seksyen 58(1).

⁴⁰ Ibid., seksyen 59(1), (2), (3), (4) & (5).

tangkap, seksyen 18 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk membuat tangkapan tanpa waran⁴¹ sementara dalam kes-kes tidak lazim tangkap, pegawai penguatkuasa hanya boleh membuat tangkapan apabila waran tangkap dikeluarkan oleh hakim.⁴² Seksyen 10 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memperuntukkan bahawa dalam melakukan sesuatu tangkapan ke atas suspek, pegawai penguatkuasa agama hendaklah menyentuh atau mengurung tubuh badan orang itu kecuali sekiranya suspek itu menyerahkan diri samada melalui perkataannya ataupun perbuatannya. Dalam masa yang sama, pegawai penguatkuasa agama adalah dilarang untuk mengenakan sekatan yang lebih daripada yang perlu.⁴³ Sungguhpun begitu, pegawai penguatkuasa agama masih lagi boleh menggunakan kekerasan setakat mana yang perlu sekiranya suspek menggunakan kekerasan untuk melepaskan diri.⁴⁴ Seksyen 11 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 juga memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk memecah masuk serta menggeledah mana-mana premis untuk menangkap suspek.⁴⁵ Seksyen 15 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk memeriksa suspek yang ditangkap serta menyita apa-apa barang yang ada pada tubuh badannya⁴⁶ manakala seksyen 16 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 pula memberi mereka kuasa untuk menyita apa-apa senjata yang berbahaya yang dijumpai pada tubuh badan suspek.⁴⁷ Seksyen 62 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 kemudiannya memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk merekodkan keterangan suspek⁴⁸ yang mana ianya mesti dijalankan tanpa sebarang dorongan ke atas suspek tersebut.⁴⁹ Seksyen 64 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 seterusnya memberi kuasa kepada pegawai penguatkuasa agama untuk mengkehendaki bon kehadiran pengadu atau saksi.⁵⁰ Seksyen 65 Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 pula mengkehendaki pegawai penguatkuasa agama menyediakan buku harian penyiasatan⁵¹ manakala seksyen 66

⁴¹ Ibid., seksyen 18.

⁴² Ibid., seksyen 38.

⁴³ Ibid., seksyen 14(1).

⁴⁴ Ibid., seksyen 10(1), (2) & (3).

⁴⁵ Ibid., seksyen 11(1) & (2).

⁴⁶ Ibid., seksyen 15(1)(a), (b) & (2).

⁴⁷ Ibid., seksyen 16.

⁴⁸ Ibid., seksyen 62.

⁴⁹ Ibid., seksyen 61.

⁵⁰ Ibid., seksyen 64.

⁵¹ Ibid., seksyen 65.

Akta Prosedur Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 akhirnya memperuntukkan penyediaan satu laporan siasatan yang lengkap untuk dikemukakan kepada Ketua Pendakwa Syarie negeri.⁵²

Hasil daripada perbincangan di atas, jelaslah bahawa kesemua kuasa-kuasa siasatan yang diberikan oleh Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 kepada pegawai penguatkuasa agama⁵³ adalah bertujuan untuk mendapatkan keterangan bagi menegakkan keadilan semua pihak. Malah kesemua prosedur-prosedur siasatan di bawah akta syariah di atas adalah selari dengan prinsip-prinsip umum siasatan menurut undang-undang Islam. Kesimpulan ini adalah berdasarkan kepada faktor-faktor berikut:

(a) Konsep penyiasatan dalam kes-kes jenayah syariah menurut syarak adalah berdasarkan kepada prinsip menegakkan kebaikan dan mencegah serta membendung kemungkaran dan kemaksiatan ataupun amar ma'ruf nahi munkar. Firman Allah S.W.T dalam Al-Imran, ayat 104⁵⁴ yang bererti:

Dan hendaklah ada di kalangan kamu satu umat yang menyeru kepada kebaikan dan menyuruh berbuat yang baik dan melarang daripada berbuat yang mungkar dan mereka itu adalah terdiri daripada orang-orang yang berjaya.

Berdasarkan kepada firman Allah s.w.t. di atas, konsep menyeru kepada kebaikan dan mencegah dari kemungkaran adalah kelihatan selari dengan konsep penyiasatan yang juga bermatlamatkan sama.⁵⁵

(b) Pengaduan kepada pihak berkuasa tentang berlakunya sesuatu jenayah itu juga sebenarnya boleh dianggap sebagai satu cara mencegah kemungkaran dengan menggunakan lidah atau perkataan,⁵⁶ selari dengan sebuah hadis Nabawi⁵⁷ yang berbunyi:

Barang siapa di kalangan kamu yang melihat kemungkaran maka cegahlah ia dengan tangannya, barang siapa yang tidak mampu, maka dengan lidahnya, barang siapa yang tidak mampu, maka dengan hatinya...dan demikian itu adalah selemah-lemah iman.

(c) Menurut prinsip syarak, tujuan sesuatu siasatan itu dibuat adalah untuk menentukan sejauh manakah kebenaran aduan yang dibuat oleh seseorang pengadu itu. Itu sebabnya dalam sesuatu siasatan kes jenayah syariah, bukti-bukti serta keterangan-keterangan dikumpulkan agar keadilan dapat ditegakkan

⁵² Ibid., seksyen 66.

⁵³ Ibid., seksyen 54 hingga 66.

⁵⁴ Al Quran, Al Imran 3 : 104.

⁵⁵ Zulfakar Hj. Ramlee, Penyiasatan menurut Acara Jenayah Syariah di Malaysia, hlm. 2

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ An Nawawi, *Hadis 40*, Hadis No. 34.

serta kemungkaran dan kemaksiatan.⁵⁸ Konsep melakukan siasatan sebaik-baik sahaja aduan terhadap sesuatu jenayah diterima sebenarnya diambil daripada firman Allah s.w.t. dalam Al-Hujrat, ayat 6⁵⁹ yang berbunyi:

Wahai orang-orang yang beriman, sekiranya datang kepada kamu seorang fasiq dengan perkhabaran berita, maka selidikilah untuk menentukan kebenarannya kerana ditakuti kamu akan bertindak buruk terhadap sesuatu kaum dengan kejahilan maka kamu menyesali atas apa yang kamu telah lakukan.

Dalam ayat di atas, Allah s.w.t. telah memerintahkan orang-orang yang beriman agar menyelidiki dan menyiasat kebenaran sesuatu berita yang dibawa oleh seorang fasiq sebelum mengambil tindakan kerana ditakuti sekiranya ini tidak dilakukan dan berita yang dibawa itu kemudiannya terbukti tidak benar, maka mungkin ada tindakan-tindakan yang terburu-buru telah diambil yang kelak membawa kepada ketidakadilan serta kezaliman ke atas mana-mana pihak. Maka berdasarkan kepada prinsip ayat di atas, adalah lebih selamat sekiranya pihak berkuasa, apabila menerima sesuatu aduan mengenai sebarang perilaku jenayah, menyiasat dan mengumpulkan bukti dan keterangan terlebih dahulu sebelum membuat sebarang keputusan samada hendak mendakwa suspek di mahkamah atau tidak.

(d) Dalam masa yang sama, walaupun syarak tidak membenarkan sesuatu siasatan itu dibuat atas alasan memburu-burukkan serta memalukan tertuduh,⁶⁰ ini tidak bermakna bahawa proses siasatan tidak boleh dilakukan langsung. Ini kerana dari sudut lain, Allah s.w.t. sendiri turut memerintahkan agar kemungkaran serta perkara-perkara buruk itu ditegah serta dihentikan. Apa yang penting di sini, pihak berkuasa yang membuat siasatan haruslah bijak mengimbangi di antara prinsip mencegah kemungkaran dan prinsip menutup keaiban saudaranya. Ini kerana Rasulullah s.a.w sendiri telah memberi peringatan

⁵⁸ Hj. Daud bin Muhammad, Konsep penyiasatan di dalam Islam, hlm. 2.

⁵⁹ Al Quran, Al Hujurat 49 : 6.

⁶⁰ "Pernah pada suatu ketika Abdul Rahman bin Auf menceritakan bagaimana beliau bersama-sama Umar Al Khattab sedang meronda pada suatu malam di Madinah lalu ternampak sebuah rumah yang terang benderang dengan pintu terbuka serta kedengaran bunyi hingar bingar dari dalamnya. Umar telah berkata bahawa rumah itu adalah rumah Rabi'ah bin Umayyah bin Khalaf dan mereka sedang minum. Umar bertanyakan pendapat Abdul Rahman tentang kejadian yang sedang berlaku itu dan Abdul Rahman telah menjawab bahawa mereka (Umar dan Abdul Rahman sendiri) telah melanggar larangan Allah s.w.t. berdasarkan ayat di atas yang melarang orang-orang yang beriman daripada mencari-cari kesalahan serta keaiban orang lain. Mendengarkan jawapan Abdul Rahman itu, Umar pun balik meninggalkan tempat tersebut." Lihat dalam Al Jami' Lil Ahkam al Quran Libni Abdullah al Qurtubi, hlm. 333, dalam Hj. Daud bin Muhammad, Konsep penyiasatan di dalam Islam, hlm. 4.

terhadap mereka yang sengaja membiarkan kemungkaran berleluasa⁶¹ dengan sabdanya yang bererti:

Allah Taala tidak mengenakan siksa ke atas umum dengan sebab dosa orang tertentu secara tersendiri, dan sebaliknya akan dikenakan siksa ke atas umum apabila kemungkaran yang dilakukan secara terang-terangan tidak dicegah.

Dengan itu jelaslah bahawa walaupun dari satu sudut, orang-orang Islam dituntut untuk menutup keaiban saudara-saudara mereka, ini tidak menghalang mereka daripada membuat penyiasatan untuk mengumpulkan segala bukti dan keterangan demi menegakkan keadilan serta mencegah maksiat dan jenayah. Konsep ini sekali lagi selari dengan sebuah hadis Rasulullah s.a.w⁶² yang lain yang berbunyi:

Barang siapa di kalangan kamu yang menyaksikan kemungkaran maka cegahlah ia dengan tangannya, barang siapa yang tidak mampu, maka dengan lidahnya, barang siapa yang tidak mampu maka dengan hatinya, dan demikian itu adalah selemah-lemah iman.

Sebagai kesimpulan, nyatalah bahawa sebarang tatacara serta kaedah penyiasatan yang diamalkan di bawah Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1997 adalah selari dengan konsep-konsep penyiasatan menurut syarak selagi mana ianya tidak bertentangan dengan prinsip-prinsip umum dalam undang-undang Islam. Dengan demikian itu, berdasarkan kepada prinsip-prinsip undang-undang syarak seperti Istihsan,

Masalah al Mursalah serta Siasah al Syar'iyah, Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1997 di atas boleh dianggap sebagai satu cabang baru Undang-undang Islam itu sendiri selagi mana akta tersebut tidak bertentangan dengan hukum-hukum asal dalam Al Quran dan Al Sunnah. Malah prinsip-prinsip siasatan yang baru dan terperinci dalam akta tersebut boleh memainkan peranan yang amat penting dalam membantu melicinkan lagi penguatkuasaan serta perlaksanaan Undang-undang Islam di negara ini.

AKTA PROSEDUR JENAYAH SYARIAH (WILAYAH-WILAYAH PERSEKUTUAN) 1997: BEBERAPA KELEMAHAN PERUNTUKAN DAN PENGAPLIKASIAN UNDANG-UNDANG MENGENAI PROSES PENYIASATAN SERTA CADANGAN PENYELESAIANNYA

Di sebalik pengiktirafan Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 sebagai suatu cabang undang-undang syarak yang baru, masih terdapat sedikit kelemahan dari segi peruntukan undang-undang serta

⁶¹ *Al Muwatta' Iman Malik*, Hadis No. 1574, dalam *Ibid*.

⁶² *Ibid.*, hlm. 5.

pengaplikasiannya proses-proses siasatan di bawah akta ini yang wajar diperbetulkan demi meningkatkan lagi kelicinan penguatkuasaannya. Beberapa kelemahan yang telah dikenalpasti mengenai Akta tersebut beserta dengan cadangan-cadangan penyelesaiannya bolehlah disimpulkan sebagaimana berikut:

- (a) seksyen 22(5) di bawah Akta memperuntukkan tentang perlanjutan tempoh tahanan seseorang tertuduh jika kes terhadapnya ditangguhkan.⁶³ Persoalannya di sini, tiada tempoh maksimum yang ditetapkan dalam Akta tidak seperti mana peruntukan seksyen 117 Kanun Prosedur Jenayah yang memperuntukkan tempoh maksimum 15 hari untuk tahanan lanjutan.⁶⁴ Ketiadaan tempoh maksimum untuk tahanan lanjutan sebenarnya boleh mengakibatkan kekeliruan dan ditakuti boleh membuka ruang kepada penggunaan kuasa yang lebih dari yang perlu. Dengan ini, adalah dicadangkan agar seksyen 22(5) di atas dipinda agar tempoh maksimum tahanan lanjutan itu dapat dinyatakan dengan jelas;
- (b) tiada satupun Jadual khusus atau peruntukan undang-undang dalam Akta yang mendefinisikan kesalahan boleh jamin (bailable offence) dan kesalahan tidak boleh jamin (non-bailable offence) sedangkan peruntukan mengenai jaminan untuk suspek yang ditahan ada diperuntukkan dalam Akta.⁶⁵ Rentetan dari kekeaburan ini, adalah ditakuti ianya akan mengakibatkan ketidakseragaman dalam penguatkuasaan. Dengan ini, adalah disarankan agar suatu definisi ataupun Jadual khusus yang mendefinisikan atau menyenaraikan secara jelas apakah dia kesalahan jenayah syariah yang boleh jamin dan kesalahan jenayah syariah yang tidak boleh jamin dimasukkan ke dalam Akta;
- (c) tiada satu Jadual khusus atau peruntukan undang-undang dalam Akta yang mendefinisikan kesalahan-kesalahan jenayah syariah yang memerlukan waran geledah dan kesalahan-kesalahan jenayah syariah tidak memerlukan kepada waran geledah. Ini ditakuti akan membawa kepada ketidakseragaman penguatkuasaan sedangkan peruntukan undang-undang mengenai waran geledah ada diperuntukkan di bawah seksyen-seksyen 44-53 Akta.⁶⁶ Setakat ini, penguatkuasaan mengenai waran geledah hanyalah berpandukan kepada samada kesalahan jenayah syariah itu lazim tangkap ataupun tidak lazim tangkap. Secara amalnya, para penguatkuasa agama biasanya menganggap bahawa jika sesuatu kesalahan jenayah syariah itu adalah dikategorikan sebagai kesalahan lazim tangkap, maka waran

⁶³ Lihat Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, seksyen 22(5).

⁶⁴ Lihat Kanun Prosedur Jenayah, seksyen 117.

⁶⁵ Lihat Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, seksyen 185 - 191.

⁶⁶ Lihat *ibid.*, seksyen 44 -53.

geledah akan diperlukan dalam kes tersebut dan begitu juga sebaliknya. Untuk menyelesaikan kekaburan ini, dengan ini dicadangkan agar suatu definisi ataupun Jadual khusus dimasukkan ke dalam Akta bagi mendefinisikan atau menyenaraikan secara jelas apakah dia kesalahan jenayah syariah yang memerlukan kepada waran geledah dan apakah dia kesalahan jenayah syariah yang tidak memerlukannya;

- (d) terdapat segelintir para pengamal undang-undang syariah serta para ahli akademik dalam bidang syariah yang terkeliru dengan maksud seksyen 55(1) Akta yang agak kabur maksud serta pemakaiannya.⁶⁷ Ada yang menafsirkan bahawa seksyen berkenaan menuntut pegawai penguatkuasa agama, setelah menerima serta merekodkan aduan pengadu mengenai kesalahan tidak lazim tangkap, perlu membawa pengadu tersebut berjumpa dengan hakim mahkamah rendah syariah yang akan mempertimbangkan samada beliau berpuashati atau sebaliknya dengan maklumat pengadu tersebut.⁶⁸ Ini seolah-olah merupakan satu lagi syarat tambahan yang perlu dipenuhi oleh pegawai penguatkuasa agama dalam kes-kes tidak lazim tangkap selain dari syarat asal di bawah seksyen 55(2) Akta⁶⁹ yang mensyaratkan permohonan dibuat kepada ketua pendakwa syarie negeri untuk satu perintah untuk memulakan siasatan sebelum sesuatu siasatan kes tidak lazim tangkap dapat dimulakan. Tafsiran ini jelas berlainan serta bercanggahan dengan satu tafsiran lain yang dipegang oleh sebahagian para pengamal undang-undang syariah lain. Menurut penafsiran yang kedua pula, seksyen 55(1) sebenarnya hanya terpakai dalam situasi di mana pegawai penguatkuasa agama, setelah mengamati aduan yang telah diterimanya, kemudiannya mengambil pendirian untuk tidak meneruskan sebarang siasatan samada atas alasan tindakan mal syariah adalah merupakan lebih bersesuaian, ataupun atas alasan ketiadaan bidangkuasa untuk mengambil tindakan. Maka bersandarkan kepada mana-mana satu dari alasan-alasan tersebut, maka pegawai penguatkuasa agama tersebut, menurut seksyen 55(1), boleh membantu membawa pengadu berjumpa dengan hakim mahkamah rendah syariah, ataupun mengarahkan pengadu untuk pergi sendiri berjumpa dengan hakim mahkamah rendah syariah tersebut secara individu agar suatu penyelesaian lain dapat dicapai. Dua tafsiran yang jelas berbeza di atas sebenarnya membawa kepada pelbagai kekeliruan serta kekalutan penguatkuasaan seksyen 55(1) itu sendiri. Masalah kekaburan pemakaian seksyen 55(1) ini menjadi bertambah serius dengan ketiadaan penghakiman kes-kes jenayah syariah yang dapat menjelaskan maksud sebenar seksyen berkenaan. Dengan ini adalah

⁶⁷ Ibid., seksyen 55(1).

⁶⁸ Ibid., seksyen 76 & 77.

⁶⁹ Ibid., seksyen 55(2).

dicadangkan agar seksyen 55(1) ini dipinda dari segi perkataannya agar maksud sebenar pemakaian seksyen berkenaan dapat diperjelaskan demi mengelakkan sebarang kekalutan pengaplikasiannya;

- (e) selain daripada beberapa kelemahan peruntukan undang-undang di atas, Akta ini juga menghadapi cabaran dari segi ketidaksesuaian peruntukan undang-undang Akta ini dengan beberapa peruntukan undang-undang di bawah Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997. Sebagai contohnya, dari segi amalan memohon waran tangkap dari hakim, adalah dirasakan bahawa contoh waran tangkap seperti dalam Borang 3 Akta⁷⁰ tidak praktikal untuk digunakan dalam kes-kes tidak lazim tangkap seperti kesalahan lelaki berlagak seperti wanita (seksyen 28 Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997) dan kesalahan berkelakuan tidak sopan di tempat awam (seksyen 29 Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997). Ini kerana kedua-dua kesalahan di atas memerlukan pegawai penguatkuasa agama membuat tangkapan secara serta merta disebabkan kes-kes sedemikian biasanya melibatkan bukti serta keterangan yang bersifat tidak kekal ataupun cepat musnah. Dengan itu, contoh waran tangkap seperti dalam Borang 3 yang menuntut butir-butir seperti nama serta alamat suspek didapati tidak sesuai sama sekali kerana adalah tidak praktikal bagi pegawai penguatkuasa agama untuk menyiasat serta mengetahui butir-butir peribadi suspek sebelum memohon waran tangkap dari hakim dan pergi membuat tangkapan. Dengan ini, adalah dicadangkan agar seksyen-seksyen 28 dan 29 Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 dipinda dengan meningkatkan lagi hukuman-hukumannya agar kedua-dua kesalahan jenayah syariah tersebut menjadi kesalahan lazim tangkap di mana pegawai penguatkuasa agama dapat melakukan tangkapan tanpa waran;
- (f) satu lagi bentuk kelemahan pengaplikasian serta amalan siasatan di bawah Akta ialah amalan-amalan dari segi cara-cara menangkap, menyoalsiasat serta menahan seseorang suspek yang disyaki melakukan kesalahan jenayah syariah yang kadangkala didakwa kurang berhemah ataupun beretika. Manakala bentuk kelemahan pengaplikasian serta amalan prosedur yang terakhir ialah dari cara pengendalian barang-barang kes yang kadangkala didapati kurang menitikberatkan rantaian keterangan ataupun *chain of evidence*. Walaupun tiada bukti yang jelas yang membuktikan kewujudan kedua-dua kelemahan pengaplikasian dan amalan di atas, kedua-dua kelemahan dari segi amalan serta pengaplikasian prosedur yang dinyatakan di atas itu, jika ada, boleh diselesaikan dengan baik sekiranya para penguatkuasa agama diberikan bimbingan secara intensif, sempurna,

⁷⁰ Lihat contoh waran tangkap dalam Borang 3 dalam ibid.

berkesan serta berterusan oleh para pegawai yang berpengalaman. Polis Di Raja Malaysia adalah agensi penguatkuasa yang paling sesuai sekali untuk mengendalikan kursus-kursus penguatkuasaan dan pendakwaan bagi para pegawai penguatkuasa agama memandangkan kepada pengetahuan serta pengalaman yang mantap serta mendalam yang dimiliki para pegawai mereka dalam bidang penguatkuasaan dan pendakwaan jenayah di bawah Kanun Kesiksaan, akta-akta jenayah yang lain serta Kanun Prosedur Jenayah. Kursus-kursus ini seterusnya mesti menekankan aspek-aspek praktikal dan amalan prosedur penyiasatan dan pendakwaan kes-kes jenayah syariah serta mesti dikendalikan secara berterusan.

RUMUSAN

Sebagai rumusan, penulisan ini menghujahkan bahawa Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997, yang turut mengandungi kuasa-kuasa siasatan yang telah diberikan kepada para pegawai penguatkuasa agama, adalah sebenarnya merupakan suatu cabang undang-undang Islam yang baru serta wajar diiktiraf di bawah prinsip-prinsip Istihsan, Masalih al Mursalah serta Siasah al Syar'iyah. Malah, segala prosedur mengenai siasatan serta pendakwaan dalam Akta berkenaan adalah selari dengan prinsip-prinsip umum siasatan menurut syarak. Sungguhpun begitu, masih terdapat sedikit kelemahan dari segi peruntukan-peruntukan undang-undang serta pengaplikasian proses siasatan di bawah akta ini. Adalah diharapkan agar segala kelemahan dan permasalahan dari sudut peruntukan undang-undang serta pengaplikasian proses-proses siasatan bawah Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 dapat diatasi dari semasa ke semasa untuk mengembalikan maruah undang-undang syarak di negara ini.

Ahmad Azam Mohd Shariff
Fakulti Undang-Undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi
Selangor Darul Ehsan
Malaysia

ASP Mazupi Abdul Rahman
Pegawai Turus Pendakwaan dan Undang-Undang
Ibupejabat Polis Kontinjen Negeri Sembilan
70000 Seremban
Negeri Sembilan Darul Khusus
Malaysia